

มติชนสุดสัปดาห์
ศุกร์ 3 ก.ย. 53

อาหารสมอง ถึงตกม้าไม่ตายก็มีบทเรียน

วีรกร ตรีเศศ

การขี่ม้า ขี่มอเตอร์ไซค์ หรือแม้แต่ขี่จักรยานทำให้เกิดความเสี่ยงในการบาดเจ็บถึงล้มตายได้ ดังนั้นเราจึงเห็นหมวกที่ใส่ป้องกัน แต่ที่ผ่านมามีป้องกันได้แค่ศีรษะเท่านั้น ปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวหน้าขึ้นจนมีการใช้ air bag หรือถุงลมกันกระแทกป้องกันอวัยวะหลายส่วนในการขี่ม้า ซึ่งทำให้ป้องกันอันตรายได้มาก

เป็นที่รู้กันดีในหมู่นักขี่ม้าแข่งประเภทโดดข้ามรั้วว่า rotational fall นั้นเป็นอุบัติเหตุที่มากกลัวที่สุด กล่าวคือเมื่อเกิดการสะดุดระหว่างกระโดดข้าม ม้าและคนก็จะตีลังกาลอยหลุดไปในอากาศ หากม้าหล่นลงมาที่หลังและทับตัวคนซึ่งก็สวัสดิ์ เพราะมีโอกาสตายสูงเนื่องจากม้าทั้งหนักเป็นร้อย ๆ กิโลกรัมและตกลงมาด้วยแรงเหวี่ยง

ในรอบ 4 ปี มีการตายเกิดขึ้นถึง 13 ครั้ง จาก rotational fall ในการแข่งขันประเภทนี้ สถิติชี้ว่าร้อยละ 25 ของผู้ขี่ที่เกิดอุบัติเหตุลักษณะนี้ถ้าไม่ตายก็เจ็บหนัก อย่างไรก็ตามเทคโนโลยี air bag ช่วยได้มากอย่างน่าพอใจ

Air bag เป็นที่รู้จักในวงการรถยนต์มานานนับสิบปี และเป็นเครื่องมือที่ช่วยชีวิตคนได้เป็นจำนวนมากเพราะถุงลมจะพองออกในเวลาอันรวดเร็วเมื่อเกิดการชน และเป็นตัวกลางกันการกระแทกของร่างกายกับกระจกรถยนต์หรือรถที่พุ่งชนเข้ามา

สำหรับการขี่ม้าก็ใช้หลักการเดียวกัน โดยเลียนแบบจากเสื้อกั๊ก (vest) ที่มีถุงลมกันกระแทกติดอยู่ของพวกขี่มอเตอร์ไซค์ซึ่งมีการใช้กันมาประมาณ 10 ปีแล้ว โดยมีราคาแพงพอควร เมื่อเกิดอุบัติเหตุโดนเหวี่ยงออกไป air bag ที่อยู่ในเสื้อกั๊กก็จะพองออกรับแรงกระแทกที่ลำตัวและสะโพก เจ็บหนักก็กลายเป็นเจ็บปานกลางไป

เมื่อ 3-4 ปีก่อน บริษัทอังกฤษ Point Two Air Jackets และบริษัทญี่ปุ่น Hit Air ผลิตเสื้อกั๊ก air bag สำหรับผู้ขี่ม้าโดยเฉพาะ และได้ผลเป็นที่น่าพอใจจนนักขี่ม้าในรายการแข่งขันนิยมใส่กัน

ลักษณะการใช้ก็คือผู้ขี่ซึ่งใส่เสื้อกั๊กปกติที่ทำด้วยโฟมพิเศษเพื่อรับแรงกระแทก จะใส่เสื้อกั๊ก air bag ซ้อนทับอีกที เสื้อกั๊กนี้จะมีถุงลมที่ยังไม่พองรองรับตรงคอต่อ หลัง เอว และสะโพก เชื่อกันว่าเสื้อกั๊กนี้จะไปผูกติดกับอานเวลาขี่

เมื่อเกิดอุบัติเหตุ ผู้ขี่กระเด็นตกจากหลังม้า เชือกก็จะไปดึงสวิชบนเสื้อกั๊ก air bag ให้ถุงลมพองออกทั้งหมดทันที ดังนั้นเมื่อตกลงมาก็จะเจ็บไม่มาก เพราะแรงกระแทกถูกรับไว้ด้วยถุงลมเหล่านี้ การพองออกของถุงลมก็รวดเร็วมาก มีความเร็วประมาณ 1/4 ถึง 1/10 วินาทีเท่านั้น

อย่างไรก็ดีมีผู้ชี้ว่าหากเกิดอุบัติเหตุแบบ rotational fall รุนแรงแล้ว เสื้อกั๊กพิเศษนี้ก็ช่วยไม่ได้ ซึ่งก็คงจะจริงเพราะมันไม่ได้เป็น “สิ่ง 100 เปอร์เซ็นต์” เพราะสิ่งนั้นไม่มีในโลก มันถูกสร้างขึ้นมาเพื่อบรรเทาความรุนแรงของความบาดเจ็บ มิใช่เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ

สิ่งที่คนขี่ม้ากลัวมากที่สุดก็คือการกระทบกระเทือนกระดูกสันหลัง ซึ่งถ้าหักบาดเจ็บในบางจุดแล้วก็อาจเป็นอัมพาตได้ งานทดลองพบว่าเสื้อกั๊กพิเศษนี้สามารถป้องกันมิให้กระดูกสันหลังมีปัญหาได้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 69

ปัจจุบันนักขี่ม้าในต่างประเทศใส่กันไปทั่ว แม้แต่เวลาซ้อมขี่ ไม่เฉพาะแต่ผู้ขี่ม้าแข่งขันประเภทโดดข้ามรั้วเท่านั้น ราคาเสื้อ air bag นี้ยังมีราคาสูงอยู่ประมาณ 390-700 เหรียญสหรัฐ (12,000-22,000 บาท) สำหรับคนที่มีเงินพอที่จะเลี้ยงม้าไว้ขี่เล่น ราคาเสื้อเพื่อความปลอดภัยแค่นี้ไม่มีความมากมาย เพราะชีวิตของเขามีค่ามากกว่า และถ้าเป็นนักขี่ม้าไทยที่มีอำนาจสานักจะมีคนซื้อให้มาทดลองใช้ทั้งครอบครัวด้วยซ้ำ

ประเด็นที่น่าพิจารณาในเรื่องนี้ก็คือการที่รู้ว่าตนเองจะปลอดภัยจากการตกม้ามากขึ้น จะโน้มนำให้มีการขี่ม้าโลดโผนยิ่งขึ้น จนตกม้าบ่อยขึ้นและมีความเสี่ยงที่จะบาดเจ็บและอาจตายในที่สุดก็เป็นได้ ปรัชญาการณีนี้อาจจะรู้กันในนามของ moral hazard (อันตรายอันเกิดจากศีลธรรม)

การที่คนขี้ขลาดด้วยความประมาทมากขึ้นเมื่อรถที่ขี้มีประกันภัยเต็มที่ บริษัทที่ไม่มีการไล่คนงานออกจะทำให้คนงานขี้เกียจ ประเทศที่มีเงินอุดหนุนคนว่างงานจะทำให้ผู้ว่างงานไม่อยากหางานทำ พ่อแม่อุ้มชูลูกมากเกินไปจนเกิดกรณี “พ่อแม่รังแกฉัน” เกิดมาซื้อได้เปรียบเหนือคนอื่นมากจนไม่บากบั่นมานะ (“มีซื้อได้เปรียบมากที่สุดเมื่อไม่มีซื้อได้เปรียบเลย”) ขี้รอดประมาทขึ้นเมื่อคาดเข็มขัดนิรภัย ขี้รอดคนที่หลงพ่อเสกคาถาให้ไม่มีวันตายโหงอย่างประมาท ฯลฯ

ยิ่งเสียก็ยิ่งวิเศษเพียงใด ปรากฎการณ์ moral hazard ก็มีโอกาสดังขึ้นมากเพียงนั้นตามธรรมชาติของมนุษย์ ดังนั้นเสียก็ air bag นี้จึงมิได้มีประโยชน์เต็มที่ ดังที่อาจเข้าใจแต่แรก

พูดอีกอย่างหนึ่งว่า moral hazard เป็น “ราคา” ที่ต้องจ่ายสำหรับการได้เสียเสียก็วิเศษ อย่างไรก็ดี “ราคา” นี้จะไม่เท่ากันสำหรับทุกคน ผู้ขาดสติใคร่ครวญยอมจ่าย “ราคา” แพงกว่าผู้มีสติอย่างแน่นอน

การขี้มั่วก่อให้เกิดอันตราย มีผู้เป็นอัมพาตหรือพิการเพราะขี้มั่วจำนวนไม่น้อยจนอาจมีผู้สงสัยว่าถ้าอันตรายเช่นนี้แล้วทำไมจึงขี้ ผู้ซึ่งอาจบอกว่าเพราะมันสนุก ตื่นเต้นจากการทำให้คนและม้ามีหัวใจเป็นหนึ่งเดียวกัน และอาจบอกว่าไม่ว่าทำอะไรก็มีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายกันด้วยทั้งนั้น นอนหลับอยู่เฉย ๆ บนเตียงยังมีความเสี่ยงตายเลย (หลายปีก่อนที่ลพบุรี คุณยายนอนหลับอยู่บนเตียงประสบอุบัติเหตุถึงตายเมื่อคนโตรมไม่กาง ตกลงมาทะลุหลังคาทับคุณยาย)

ความเสี่ยงอยู่ในทุกอณูของชีวิตตั้งแต่ก้าวเท้าออกจากบ้านจนกลับถึงบ้าน และยังมีความเสี่ยงที่จะมีคนมาเยี่ยมเยียนผ่านทะลุหลังคาบ้านหรือจี้ปล้นอีก ชีวิตคนเรานั้นเปราะบางมาก หากต้องการมีชีวิตอยู่ยาวอย่างเป็นสุขก็ต้องพยายามลดความเสี่ยงในทุกลักษณะของการดำเนินชีวิตให้มากที่สุด ไม่ว่าจะในการเลือกคบคน เลือกแฟน เลือกอาหารที่ทาน เลือกเส้นทางและวิธีการเดินทาง เลือกวิชาที่เรียน เลือกซื้อของ เลือกใช้เวลา เลือกสไตล์การดำเนินชีวิต ฯลฯ

ชีวิตเป็นเรื่องของการเลือกและการเสี่ยงครับ

เครื่องเคียงอาหารสมอง : การมีความเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องต่าง ๆ ทำให้เรามองโลกอย่างกว้างขวางขึ้น

- กลุ่มคนเห็นด้วยกับการทำแท้ง (pro-choice) บอกว่าการทำแท้งไม่ใช่สิ่งผิด เพราะเด็กที่อยู่ในท้องเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายหญิง ดังนั้นเจ้าของร่างกายมีสิทธิ์ที่จะเลือกทำอะไรกับอวัยวะส่วนใดของร่างกายตนก็ได้

ในทางตรงกันข้ามคนไม่เห็นด้วยกับการทำแท้ง (pro-life) เห็นว่าการทำแท้งคือการฆ่าคนอย่างหนึ่ง เพราะเด็กในท้องเป็นสิ่งมีชีวิตซึ่งเป็นของมนุษย์โลก ไม่ใช่ของเจ้าของร่าง ดังนั้นการทำแท้งจึงเป็นสิ่งที่ผิด

- กลุ่มคนเห็นด้วยกับการมีการประหารชีวิต (capital punishment) เห็นว่าทำให้คนเกิดความยำเกรง จึงไม่กล้าทำความผิด อีกทั้งเป็นความยุติธรรมเมื่อ “ฆ่าใครก็ต้องถูกฆ่าให้ตายตกไปตามกัน”

กลุ่มคนไม่เห็นด้วยบอกว่าการฆ่ากันเป็นความป่าเถื่อนของมนุษย์ ทำให้มนุษย์หยาบกร้านยิ่งขึ้น ประการสำคัญถ้าลงโทษผิดตัวก็ไม่อาจเอาชีวิตกลับคืนมาได้

- กลุ่มคนเห็นด้วยกับการให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชนในชนบทมาเรียนมหาวิทยาลัย บอกว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องเพราะเป็นการให้โอกาสสำคัญของชีวิต

กลุ่มคนไม่เห็นด้วยบอกว่าเท่ากับเป็น “การรีดมันสมองชนบท” ถ้าเยาวชนเหล่านี้ไม่มาเรียนก็จะอยู่ที่บ้าน เรียนหนังสือด้วยตนเอง รักถิ่นที่อยู่ เป็นมันสมองของท้องถิ่น แทนที่จะไปเป็นมันสมองให้แก่คนเมือง

น้ำจิ้มอาหารสมอง

Good teaching is one-fourth preparation and three-fourths theater.

(นักเขียนชาวอเมริกัน Gail Godwin 1937-ปัจจุบัน)

สำหรับการสอนที่ดีนั้น หนึ่งในสี่คือการเตรียมตัว และอีกสามในสี่คือการแสดง

